

ضمیمه هفتگی روزنامه همشهری

صاحب امتیاز: مؤسسه همشهری
مدیر مسئول: محسن مهدیان
سردبیر: دانیال معمار
معاون ضامن: حامد فوقانی
دبیر ویژه: زکیه سعیدی
دبیر اجرایی: مجتبی یارزمان
تحریریه: فرزین شیرزادی، سروش جنابی
سمیرا باباجانیور، نریا روزبهانی، حسن حسن زاده
شهره کیانوش راد، حمید رضا رسولی و بهاره خسروی

واحد فنی:

مدیر فنی: حامد یزدانی، مدیر هنری: مهدی سلامی
طراح گرافیک و صفحه آرایی: امید روشنگر
عکس: منا عادل ویرایش عکس: کامیوز نویدی
صفحه خوانی و حرفه‌چینی: همکاران واحد فنی تحریریه

صندوق پستی:

۱۹۳۹۵۵۴۴۶

تلفن: ۲۳۰۲۳۴۶۴

نمابر: ۲۲۰۴۶۰۶۷

چاپ: همشهری

توزیع و اشتراک:

موسسه نشر گستر امروز نوین

پذیرش آگهی: ۸۴۳۲۱۰۰۰

همشهری

گروه ضامن همشهری ناشر نشریات:

دوچرخه، بچه‌ها، خانواده، پایداری، اقتصاد،
تندرستی، خردنامه، داستان، دانستنیها،
سرزمین من، ماه، معماری، ۲۴، شهر نگار،
سرخ و محله

نشانی: تهران، خیابان ولیعصر ۴، نرسیده به پارک وی،
کوچه شهید فریبتی، شماره ۱۴، روزنامه همشهری

بهترین قصه‌های تاریخی تهران
جایزه می‌گیرند

صفحات «روایت تهران» که پیش‌روی شماست، به انعکاس روایت‌های خواندنی تاریخ تهران قدیم و سرگذشت شخصیت‌ها و نامداران خیابان‌ها و گذرگاه‌ها و واقعه‌های تأثیرگذار و تاریخ شفاهی طهران تعلق دارد. با عکس‌های یادماند خاخرات طهران دیرروز و قصه‌ها و ماجراهای
پس پشت این عکس‌ها، شما هم می‌توانید در انتشار این صفحه که متعلق به خود شما و شهر شماست ما را همراهی کنید. «همشهری» بهترین عکس‌ها و قصه‌هایی را که برای ما ارسال می‌کنید با نام خودتان منتشر و به شما «همشهریان همراه» هدیه‌ای تقدیم می‌کند.
نشانی و شماره تماس ما: ۲۲۰۲۳۴۵۵-۴۴۴ mahaleh@hamshahri.org

تغییر جمعیت با بود و نبود شاه

نام: جان ملکم

پیشه: جهانگرد انگلیسی

سال: ۱۱۷۵ شمسی

اوایل دوره قاجار، جان ملکم، جهانگرد انگلیسی از نزدیک تهران را می‌بیند و وسعت تهران را با دیگر شهرها مقایسه می‌کند: «تهران از نظر ابعاد از شیراز بزرگ‌تر است اما از لحاظ ظرافت خانه‌ها، بازاریها و باغ‌ها به هیچ وجه با شیراز قابل مقایسه نیست. تعداد جمعیت با حضور یا نبود پادشاه تغییر می‌کند. شاه در فصل تابستان برای گریز از گرمای طاقت‌فرسای تهران به دشت سلطانیه یا اوجان می‌رود. وقتی شاه تهران را ترک می‌کند، بیش از ۱۰ تا ۱۲ هزار نفر در تهران باقی نمی‌مانند. در زمستان با بازگشت شاه به تهران، دوباره جمعیت به ۷۰ تا ۸۰ هزار نفر می‌رسد.»

در کمند مقایسه با نصف جهان

نام: پیرامده ژوبیر فرانسوی

پیشه: سفرنامه‌نویس

سال: ۱۱۹۰ شمسی

پیرامده ژوبیر، سفرنامه‌نویس فرانسوی، در سال ۱۱۹۰ سفرنامه‌اش تهران را ساده توصیف می‌کند: «برج و باروی تهران به نظر من خیلی متوسط آمد. هیچ‌گونه ساختمانی که بتوان آن را با بناهای اصفهان مقایسه کرد در آن نبود. کاخ‌ها و باغ‌های شاه خیلی وسیع است اما خانه‌های بزرگان کشور هیچ‌گونه نمایی ندارد. ایرانیان بیشتر به درون خانه علاقه‌مندند و به آرایش بیرون آن توجه ندارند. ساختمان‌های قصر قاجار با زینت‌های باشکوهی آرایش یافته و در آنجا اسلیمی‌هایی می‌بینم که در کمال ظرافت نقاشی کرده‌اند.»

بازار دیروز

نام: بارون فیودورکوف

پیشه: جهانگرد روس

سال: ۱۲۱۳ شمسی

«بازارهای تهران مانند دالان‌های دراز سرپوشیده‌ای ساخته شده که از بالا نور می‌گیرند. داخل این دالان‌ها در هر دو سو دکان‌هایی در فرورفتگی‌ها قرار گرفته‌اند. تاجران و پیشه‌وران در آن دکان‌ها نشسته به کار خود سرگرم‌اند. یکی نعل درست کرده، دیگری شمشیر تیز می‌کند، یکی کفش می‌دوزد، دیگری از چوب نی قلیان می‌تراشد، یکی نان پخت می‌کند و دیگری پلو می‌پزد. بازار در آن واحد هم کارگاه تولید است و هم محل خرید و فروش کالا. سرگرم‌کننده‌ترین بازارها بازاری است که در آن مواد خوراکی می‌پزند. شلوغی اصلی هم در آنجا مشاهده می‌شود.»

پرجمعیت‌ترین محله‌ها

نام: جیمز موریه

پیشه: جهانگرد انگلیسی

سال: ۱۲۲۷ شمسی

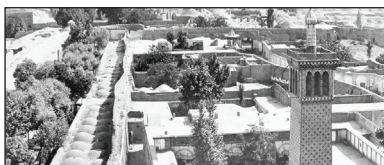
زمانی که جیمز موریه، جهانگرد انگلیسی به تهران سفر می‌کند فتحعلی شاه حاکم تهران است. او در سفرنامه‌اش به بیان مشخصات معماری دروازه‌ها و محله‌های تهران می‌پردازد: «تهران ۶ دروازه با نام‌های شمیران، شمال‌ارگ، قزوین، دولاب، محمدیه و ری دارد. همچنین چندین بازار و میدان در مرکز شهر احداث شده که معروف‌ترین آنها میدان حصیرباف‌ها، میدان اسب‌فروش‌ها در حوالی سیداسماعیل و سبزه‌میدان است که محل دادوستد مردم به‌شمار می‌رود. محله‌های مهم تهران هم محله‌ارگ، چال میدان، بازار، سنگلج و عودالاجان که پرجمعیت‌ترین محله بوده، هستند. هر محل چند چهارسوق و گذر داشت که برقراری نظم و امنیت آنها برعهده داروغه‌ها بود.»

درختان فرح‌بخش اطراف خیابان‌ها

نام: لیوت استوارت

پیشه: سفرنامه‌نویس انگلیسی

سال: ۱۲۲۹ شمسی

موضوع جذاب در سفرنامه لیوت استوارت انگلیسی، مقایسه خیابان‌ها و بازار تهران با تبریز و خوی است: «بازارهای تهران با بازارهای خوی آینه‌اند. در نظر استوارت زیباترین بازارهای ایران است آقابل مقایسه نیستند. در بعضی جاها پله‌هایی دیدم که به زیرزمین سرازیر می‌شد و به محوطه‌ای که در وسط آن حوضی کاشی و بادگیر داشت، می‌رسید. در خیابان‌های شهر، درختان فرح‌بخش یک‌اندازه و هم‌شکل در دو طرف صف کشیده‌اند.»

روایت نخستین زن گردشگر

نام: مادام کارلانسرا

پیشه: نخستین زن گردشگر خارجی

سال: ۱۲۴۶ شمسی

نخستین زن گردشگر خارجی مادام کارلانسرا، نویسنده و جهانگرد معروف ایتالیایی است که پس از ۷ ماه اقامت در تهران سفرنامه‌ای با عنوان «آدم‌ها و آیین‌ها در ایران» در دوران ناصرالدین شاه می‌نویسد: «بازار، محل ملاقات و قرارهای عمومی است. آنجا مردم همچنان که درباره مسائل و منافع شخصی و تجاری خود بحث و گفت‌وگو می‌کنند، درباره مسائل عمومی و امور دولتی نیز به شور و تبادلی نظر می‌پردازند. به‌طور خلاصه، باید گفت که بازار جای بورس و مجلس را یکجا گرفته است. اما باز هم تعریف بازار کامل نیست و اخبار، شایعات، تهمت‌زدن‌ها، نشر اکاذیب، جنجال‌ها و بدگویی‌ها، همه از بازار سرچشمه می‌گیرند و دهان‌ها می‌گردند و مطابق معمول دست‌آخر، یک کلاغ چهل کلاغ می‌شود.»

بازار تهران - زن جهانگرد ایتالیایی

تهران از چشم فرنگی

سفرنامه‌های جهانگردان را ورق زدیم تا قاب‌هایی تماشایی از طهران و مردمانش را برایتان گلچین کنیم

بای جهانگردان و سفرنامه‌نویسان بسیاری به تهران قدیم باز شده است و حال و احوال آن روزگاران تهران را در سال‌های متممادی روایت کرده‌اند. یکی از وسعت تهران گفته، دیگری حال و روز مردم را شرح داده و جهانگردی روسی تبار هم بازار تهران را مرکز خبررسانی و شایعه‌پراکنی توصیف کرده است. در این گزارش دیدگاه برخی از آنها را می‌خوانیم.

برج‌ها و مسجدها

نام: لاویخو

پیشه: سفیر هانری سوم، پادشاه کاستیل اسپانیا

سال: ۷۸۳ شمسی

لاویخو، سفیر هانری سوم، پادشاه کاستیل اسپانیا، سال ۷۸۳ شمسی رهسپار تهران می‌شود. او تعریف جذابی از این شهر دارد: «جای بسیار بزرگ و خرم و دلگشایی است. هنگام فرونشستن خورشید، از تهران به راه افتادم و پس از بیمودن ۱۰ کیلومتر خانه‌هایی بزرگ دیدم که همه متروکه و ویران بودند. مسجدها هم فرورفته و تنها برج‌های شهر پابرجاست.»

رقابت خانه‌ها و باغ‌ها

نام: پیترودلاواله

پیشه: جهانگرد ایتالیایی

سال: ۹۹۸ شمسی

پیترودلاواله، جهانگرد ایتالیایی که بیش از ۴۰۰ سال قبل به تهران سفر کرد، در سفرنامه‌اش تهران را اینگونه توصیف می‌کند: «شهر بزرگی است، از قزوین وسیع‌تر، ولی عده کمی در آن ساکن هستند. تمام این شهر از باغ‌های بسیار بزرگی پوشیده شده و همه‌رقم میوه در آن یافت می‌شود. تهران پایتخت ایلانی که به همین نام معروف و مقرر است. این شهر بر سر راه فیروزکوه واقع شده. خیابان‌های آن نهرهایی دارد پهن، باریک، کوتاه و طویل که تعداد آنها فوق‌العاده زیاد است و برای آبیاری باغات مورد استفاده قرار می‌گیرد. خیابان‌های تهران پر از درخت چنار است که همه پر برگ و قطور و زیباست. باید بگویم که در تمام مدت عمر خود هیچ‌وقت تعداد به این زیادی چنارهای تونمند زیبا ندیده‌ام.»